

УДК 796.2/796.015.42-057.875

Дудіцька С.П.<sup>1</sup>, Медвідь А.М.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

<sup>2</sup> викладач, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

### **ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РУХЛИВИХ ІГОР**

**Анотація.** У статті охарактеризована програма «Рухливі ігри», для студентів ЗВО, де визначено класифікацію рухливих ігор та вплив даної дисципліни на освітній процес дітей різної вікової категорії. Охарактеризовані дані які визначають важливість та вплив рухливих ігор та естафет на формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості, залучення дітей до занять фізичної культурою і спортом.

**Ключові слова:** рухливі ігри, оволодіння практичними навичками, навчальний компонент.

**Abstract.** The article describes the program "Outdoor Games" for students of higher education institutions, where the classification of outdoor games and the influence of this discipline on the educational process of children of different age categories are determined. The data that determine the importance of outdoor games for the formation of a comprehensively developed personality, the involvement of children in physical education and sports are described.

**Key words:** outdoor games, mastering practical skills, educational component.

Формування української національної системи фізичного виховання вимагає його перебудови, переходу до розвиваючої, демократичної та гуманістичної системи освіти. Це потребує нових підходів та методів до проведення занять з фізичного виховання. Хочемо, щоб кожен вчитель, тренер, був переконаний, що тільки поєднання розумової і фізичної діяльності принесуть плоди всебічного і гармонійного розвитку особистості. Саме в рухливих іграх можна прослідкувати освітній, виховний та навчальний компонент.

Необхідність вивчення дисципліни «Рухливі ігри» є важливим засобом реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання

студентів. Оволодіння практичними та організаційними навичками у проведенні рухливих ігор, естафет та спортивних свят допоможе у майбутній професії вчителям фізичного виховання та тренерам з різних видів спорту. Заняття фізичним вихованням та тренування мають бути цікавими, різноманітними, емоційними, захоплюючими – це сприяє заохоченню до навчального та тренувального процесу.

Навчальна дисципліна «Рухливі ігри» є обов'язковою компетентною освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» підготовки бакалаврів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Метою дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти знаннями, вміннями та професійно-педагогічними навичками, формування цілісної системи знань, вмінь і навичок що до особливостей та методики використання рухливих ігор та естафет з різними віковими групами [1 с. 9].

Ігри та естафети виховують у дітей та підлітків найкращі риси характеру, розвивають інтелект. В умовах навчання та тренування необхідно слідувати, щоб ігрова діяльність включала в себе виховний потенціал, оскільки вміле керівництво сприяє реалізації виховних завдань і формує ініціативу [1 с. 21].

Сьогодні майже у кожного педагога-організатора виникає проблема оптимального використання сучасних форм і методів роботи. Першочерговим є словесні й пасивні форми впливу, а форми активні та динамічні використовуються менш інтенсивно. Педагоги забувають про те, що ефективним засобом формування особистості є залучення до ігрової діяльності. Адже гра є прикладом універсальної діяльності людини, бо містить у собі багато елементів інших видів діяльності: навчальної, трудової, фізичної та спілкування [4].

Гра за своєю суттю багатофункціональна, адже сприяє гармонійному розвитку особистості. Наприклад, ігри на повітрі виховують фізичні якості, розширюють кругозір; є ігри, які допомагають розвивати допитливість, тренують пам'ять, увагу, логічне мислення. Недарма їх називають гімнастикою розуму [1]. Немало є ігор з технічним спрямуванням – вони допомагають оволодівати різноманітними трудовими навичками, умінням користуватися приладами та інструментами. Ігри-жарту, ігри-забави не тільки сприяють веселому і невимушеному проведенню відпочинку, а й виховують почуття гумору, привчають до умілого спілкування з товаришами, розвивають комунікабельність.

Гра дає можливість проявити творчу активність, спрямувати зусилля для досягнення мети, привчає до улагоджених дій, до відповідальності перед її учасниками. У грі виховується багато вольових якостей: самостійність, наполегливість, витримки, волі до перемоги – усе те, без

чого не може бути успіху. Адже наявність усіх цих умов становить основу будь-якої праці [3]. Ігри, які проводяться на повітрі, сприяють зміцненню здоров'я дітей, молоді і дорослих; пізнавальні ігри розширюють кругозір, розвивають дотепність, пробуджують інтерес до різних галузей науки, техніки, мистецтва. Таким чином, гра – це не лише розвага і забава, що заповнює дозвілля, але й один з найсерйозніших засобів педагогічного впливу на дітей різної вікової категорії.

Педагогічний ефект гри проявляється у таких напрямках:

- 1) гра моделює життєві ситуації боротьби і змагальності;
- 2) створює умови для взаємодії і взаємодопомоги;
- 3) сприяє вихованню у дітей необхідних морально-вольових якостей.

Гру можемо віднести до опосередкованих методів виховного впливу, тобто молода людина не відчуває себе об'єктом впливу педагога, а повноправним суб'єктом діяльності. Гра – це той засіб, де виховання переходить у самовиховання.

У програмі «Рухливі ігри», студентам пропонується опанувати наступними темами:

1. Оволодіння практичними та організаторськими навичками у проведенні рухливих ігор та естафет з дітьми дошкільного віку.
2. Оволодіння практичними та організаторськими навичками у проведенні рухливих ігор та естафет з дітьми молодшого шкільного віку.
3. Оволодіння практичними та організаторськими навичками у проведенні рухливих ігор та естафет з дітьми середнього шкільного віку.
4. Оволодіння практичними та організаторськими навичками у проведенні рухливих ігор та естафет для розвитку фізичних якостей.
5. Оволодіння практичними та організаторськими навичками у проведенні ігор та естафет з елементами спорту.
6. Методика проведення позаурочних форм заняття, організація днів здоров'я спортивних свят та конкурсів.

Підбір ігор має бути різноманітним, ігри підбираються під вікову категорії дітей, студенти мають опанувати методику організації і проведення рухливих ігор, естафет, спортивних свят та розваг.

**Завданнями** дисципліни визначено:

- формування навичок поведінки у спілкуванні;
- сформулювати знання про історію розвитку рухливих та національних ігор;
- сформулювати необхідні знання про особливості розвитку психологічних та рухових якостей дітей та підлітків;
- сформулювати знання про правила гри та методику проведення ігор

та естафет;

- сформувати рухові вміння і навички в ігровій діяльності;
- сформувати теоретичні знання, практичні вміння та навички у організації та проведення рухливих ігор, естафет для розвитку фізичних якостей та з елементами спорту;
- отримання знань та формування умінь щодо побудови навчально-тренувального процесу з групами різної вікової категорії [1 с.9]

Отож, можемо виділити такі функції гри в процесі формування культури поведінки: моделюючу, інформуючу, формуючу, коригуючу, стимулюючу.

Моделююча – полягає в ознайомленні студента з різноманітними видами діяльності людей та стосунками, які виникають між ними. Це сприяє підготовці студента до майбутнього соціального розвитку.

Інформуюча – передбачає ознайомлення з правилами та нормами поведінки, формування знань, понять і уявлень про етичні норми, форми та способи поведінки, про суспільно визнані моральні якості особистості.

Формуюча - в процесі гри нагромаджується досвід культурної поведінки, а після багаторазового повторення формується звичка поводитися культурно. Гра сприяє розвитку моральних якостей особистості. Значна емоційна напруга будь-якої цікавої, правильно організованої гри - запорука формування стійких знань про норми та вимоги суспільної моралі, що сприяє розвитку інтелектуального компонента, культури поведінки [3].

Коригуюча – дає змогу виявити рівень сформованості культурної поведінки, виділити недоліки, що визначає вибір учителем тем занять, форм і прийомів роботи, а також засобів виховного впливу для кожного окремого виховання.

Стимулююча функція забезпечує оптимістичний тон спілкування, позитивний емоційний настрій.

За характером використаного матеріалу ігри діляться на:

- сюжетні рухливі ігри в яких чітко вироблений сценарій з фіксованими правилами. Значний виховний і розвивальний потенціал мають сюжетні ігри.

- індивідуальні та командні ігри які позитивно впливають на емоційний стан дітей, та найчастіше використовуються в ігровій діяльності;

- за переважаючим розвитком фізичних якостей де виконуються різноманітні рухові дії та розвиваються фізичні якості;

- рухливі ігри з елементами спорту які потребують стійких умов проведення, суворих правил, точної кількості учасників з певним рівнем

підготовки. Під час проведення ігор з елементами спорту удосконалюються навички з даного виду спорту.

Це зумовлює розгортання навчально-виховного процесу, який передбачає:

- послідовне залучення учнів до пізнавальної діяльності;
- поступове досягнення рівня фізичної і психічної працездатності;
- розв'язання освітніх, оздоровчих і виховних завдань уроку;
- забезпечення оптимального стану організму, який сприяв би певній діяльності учнів.

**Висновок:** За допомогою одних і тих же ігор можна виховувати різні моральні й фізичні якості. Вплив гри на дітей різної вікової категорії визначається змістом та методичними прийомами, за допомогою яких дитина оволодіває способом її організації. Вчитель у даному випадку повинен бути не лише організатором гри, а й вихователем дітей у процесі її проведення. Тому предмет «Рухливі ігри» у навчальному процесі студентів має велике значення, студенти опановують вміннями та знаннями що до організації та проведення різноманітних ігор та естафет і в майбутньому використовують у своїй педагогічній та тренерській діяльності.

#### Список використаних джерел

1. Рухливі ігри та естафети з методикою викладання : навч.-метод. посібник / укл. : С.П. Дудіцька, А. М. Медвідь, А.П. Царик. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 228 с.

2. Дудіцька С. П. Підвищення фізичного розвитку молодших школярів з використанням рухливих ігор. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 44. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів : ЧДПУ. 2007. №44. С. 177–179.

3. Кругляк О., Кругляк Т., Мацковська Т., Кругляк Н. Рухливі народні ігри молодших школярів Галицького краю. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді* : матеріали регіонального наук.-практ. семінару, 23-24жовтня 2014 р. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. С. 101–104.

4. Хлібкевич С. Б. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до застосування рухливих ігор у професійній діяльності. *Українська професійна освіта : наук. журн.* 2022. №12. С. 104–112. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21179>